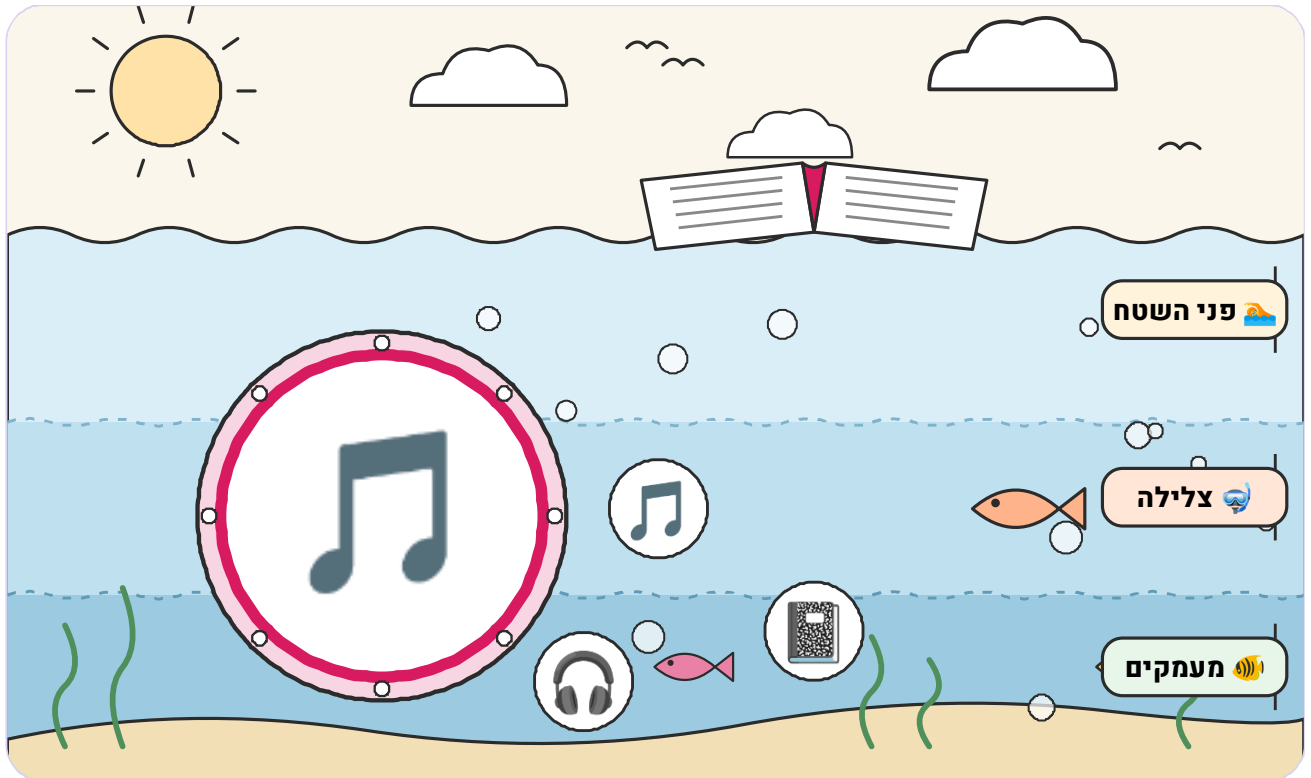

שירים שמספרים: מוזיקה, סיפור ותקופה

שיר כטקסט – מילים, דימויים, זיכרון ומסר – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

שם:

כיתה:

תאריך:

טקסט ושאלות

- 6 הטקסט: גם השירים של היום יספרו עלינו
- 8 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 9 חלק ב' – צלילה
- 11 חלק ג' – מעמקים
- 14 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 15 מפתח תשובות למורה

כלים לקריאה

- 2 דף האסטרטגיות
- 3 מפת הצלילה
- 4 סימניות לגזירה
- 5 כרטיסי מילים לקיפול

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

אחרי הטקסט

מסכמים במשפט

מה הרעיון המרכזי – במילים שלי?

בוחנים בעין ביקורתית

האם הנימוקים משכנעים? מה חסר?

מחברים לחיים

איפה פגשתי משהו דומה? מה עמדתי?

בזמן הטקסט

מסמנים בעיפרון

מילה לא מוכרת – עיגול. משפט חשוב – קו.

עוצרים בתחנות

מה קרה עד עכשיו? מה אני מנחש/ת שיקרה?

ממפים את הטעון

טענה, נימוקים, טענת נגד, הפרכה ומסקנה. שימו לב למילות קישור.

לפני הטקסט

מציצים בכותרת ובתמונה

על מה הטקסט? מה כבר ידוע לי על הנושא?

קובעים מטרה

למה אני קורא/ת? למידע, להנאה, כדי לגבש דעה?

מזהים סוגה ומטרה

טור, כתבה, מאמר טיעון? מה הכותב/ת רוצה להשיג?

מקרא סימונים בעיפרון

מתחבר אליי

מפתיע אותי

לא הבנתי

משפט חשוב

מילה לא מוכרת

רשימת בדיקה לקורא/ת

- ☐ קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט
- ☐ קראתי את כל הטקסט עד הסוף
- ☐ סימנתי מילה שלא הבנתי
- ☐ קראתי שוב את מה שלא היה ברור

המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים

צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

סוג הטקסט: טקסט טיעוני

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
לכאורה	כפי שזה נראה במבט ראשון, אבל לא בהכרח באמת	
מסמך של התקופה	עדות שמלמדת על הזמן שבו משהו נוצר	
מטפורה	דימוי שבו מתארים דבר אחד במונחים של דבר אחר	
רדודים	חסרי עומק, שטחיים	
ההשוואה אינה הוגנת	ההשוואה אינה צודקת, כי לא משווים דברים שווי ערך	

כלים לקריאה

סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂

המעמקים

מעבר לשורות

- האם הטיעון משכנע? למה?
- מה טענת הנגד החזקה ביותר?
- מה עמדת המנומקת?
- איך זה מתחבר לחברה שלנו?

השאלה שלי: 📝

שירים שמספרים: מוזיקה, סיפור

ותקופה
חט"ע 📖

צלילה

בין השורות

- מה תפקיד הפסקה בטקסט?
- איזה יחס לוגי יוצרת מילת הקישור?
- מה המטרה של הכותב/ת?
- מה פירוש הביטוי בהקשר?

השאלה שלי: 📝

שירים שמספרים: מוזיקה, סיפור

ותקופה
חט"ע 📖

פני המים

כתוב בטקסט

- מי? מה? איפה? מתי?
- איזה פרט מוכיח?
- מה קרה קודם ומה אחר כך?
- איפה זה כתוב?

השאלה שלי: 📝

שירים שמספרים: מוזיקה, סיפור

ותקופה
חט"ע 📖

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

לכאורה	כפי שזה נראה במבט ראשון, אבל לא בהכרח באמת
מסמך של התקופה	עדות שמלמדת על הזמן שבו משהו נוצר
מטפורה	דימוי שבו מתארים דבר אחד במונחים של דבר אחר
רדודים	חסרי עומק, שטחיים
ההשוואה אינה הוגנת	ההשוואה אינה צודקת, כי לא משווים דברים שווי ערך
ראשית	פתיחת רשימה של נימוקים
יתרה מזו	הוספת נימוק חזק יותר
אמנם... אולם	הצגת טענת נגד ודחייתה

גם השירים של היום יספרו עלינו

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט טיעוני. חשבו על שיר שאתם אוהבים לשמוע היום. מה הוא יכול לספר בעוד שלושים שנה על החיים של בני ובנות הגיל שלכם?

הניחוש שלי:

מילון קטן

לכאורה

כפי שזה נראה במבט ראשון, אבל לא בהכרח באמת

מסמך של התקופה

עדות שמלמדת על הזמן שבו משהו נוצר

מטפורה

דימוי שבו מתארים דבר אחד במונחים של דבר אחר

רדודים

חסרי עומק, שטחיים

ההשוואה אינה הוגנת

ההשוואה אינה צודקת, כי לא משווים דברים שווי ערך

הערות שלי

1 "פעם היו כותבים שירים. היום רק חוזרים על אותה שורה עשר פעמים." את המשפט הזה שמעתי לא מזמן ממבוגר שישב לידי באוטובוס, כשהאזניות שלי דלפו קצת יותר מדי. חייכתי, כי אני בטוחה שגם הוריו שמעו משפט דומה מהוריהם.

2 ברצוני לטעון כי השירים שצעירים וצעירות שומעים היום ראויים להיקרא כטקסטים לכל דבר. יש בהם דובר, דימויים ומסר, והם מתעדים את התקופה שלנו בדיוק כפי ששירים ישנים תיעדו את תקופתם. לפיכך, במקום לבטל אותם, כדאי להקשיב להם, ואף לנתח אותם בשיעורי לשון וספרות.

3 ראשית, שירים תמיד היו מראה של זמנם. שירים מתקופות קודמות מספרים על געגוע לארץ רחוקה, על ספינות ועל מכתבים שחיכו להם שבועות. שירים של היום מספרים על הודעה שנקראה ולא נענתה, על לילה מול מסך מואר ועל בדידות בתוך קבוצה גדולה. שורה דמיונית כמו "כתבת לי 'אני בסדר' / וראיתי שאת לא" מתעדת חוויה שלא הייתה יכולה להיכתב לפני שנים רבות, ולכן היא מסמך של התקופה.

4 יתרה מזו, הפשטות לכאורה מסתירה לעיתים קרובות עומק. דימוי קצר כמו "הלב שלי על מצב שקט" לוקח מושג מעולם הטלפונים ומשתמש בו כדי לתאר אדם שמסתיר את רגשותיו. זה בדיוק מה שמשוררים ומשוררות עשו תמיד: לקחו חומרים מחיי היומיום והפכו אותם למטפורה. מי שמקשיב רק למקצב מפספס את השכבה הזאת.

● **תחנת עצירה:** עצרו רגע: מה קרה עד כאן? מה לדעתכם יקרה עכשיו?

5 זאת ועוד, השירים של היום יהיו הזיכרון של מחר. סבים וסבתות נזכרים בשיר ששמעו בנעוריהם, ובעקבותיו מספרים על הפגישה הראשונה או על העלייה לארץ. כך גם אנחנו נשמע בעוד שנים שיר מרשימת ההשמעה של הטיול השנתי, ונחזור בבת אחת לאותו לילה. מי שמזלזל בשירים האלה מזלזל, למעשה, בזיכרונות של דור שלם.

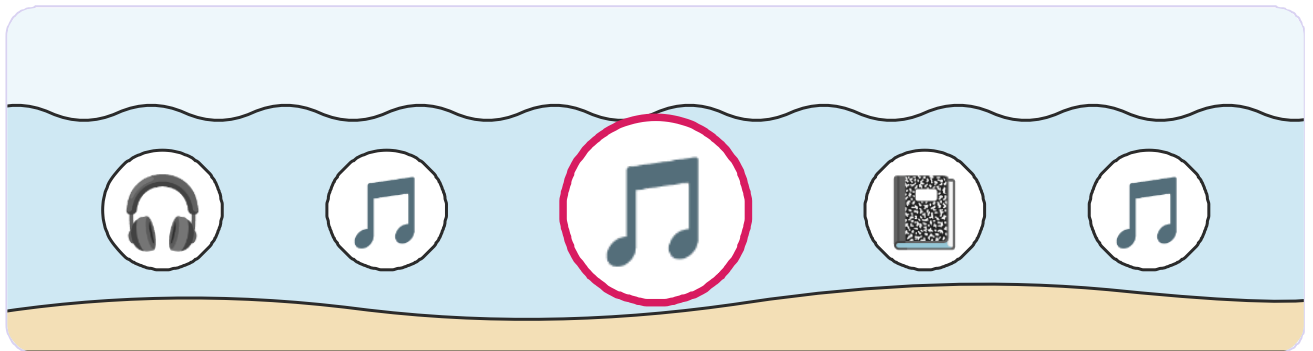

גם השירים של היום יספרו עלינו (המשך)

6 אמנם יש הטוענים כי רבים מהשירים העכשוויים רדודים: אוצר המילים דל, החרוזים צפויים והפזמון חוזר שוב ושוב. אולם טענה זו, אף על פי שיש בה מן האמת, מתעלמת משתי עובדות. ראשית, חזרה איננה המצאה חדשה: שירי עם ושירי ערש עתיקים בנויים על חזרה, משום שהיא מדגישה את המסר ועוזרת לזכור. שנית, גם בעבר נכתבו שירים בינוניים רבים. הם פשוט נשכחו, ורק הטובים נשארו. כשאנו משווים את מיטב העבר לכל מה שמתנגן בהווה, ההשוואה אינה הוגנת.

7 לסיכום, השאלה אינה אם השירים של היום "טובים כמו פעם", אלא אם אנחנו מוכנים להקשיב להם באמת. משום שכל שיר הוא טקסט, הוא ראוי לקריאה קשובה: מי הדובר? מה הדימוי? מה השיר מספר על הרגע שבו נכתב? בפעם הבאה שתשמעו פזמון שחוזר עשר פעמים, אל תמהרו לגלגל עיניים. אולי דווקא הוא יספר לנכדים שלכם מי הייתם.

שם:

גם השירים של היום יספרו עלינו

חלק א' - שחייה על פני השטח

בואו נצא לשחות בפני המים ונאתר מידע שכתוב במאמר במפורש.

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

1

מהי מטרתו המרכזית של המאמר?

- א. לשכנע שהשירים של היום ראויים לקריאה קשובה כטקסטים
- ב. לתאר את ההיסטוריה של המוזיקה
- ג. להמליץ על שירים מסוימים להאזנה

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

2

מה תפקידה של הפסקה הראשונה במאמר?

- א. להציג את טענת הנגד ולהפריך אותה
- ב. לפתוח בתמונה מוחשית ומעוררת עניין שמובילה אל הנושא
- ג. לסכם את הנימוקים

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

3

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	✓ נכון	✗ לא נכון
הכותבת שמעה את המשפט על השירים ממבוגר שישב לידה באוטובוס.	☐	☐
הכותבת טוענת שכל השירים של היום טובים יותר משירי העבר.	☐	☐
לפי המאמר, שירי עם ושירי ערש עתיקים בנויים על חזרה.	☐	☐
הדימוי "הלב שלי על מצב שקט" לקוח מעולם הספינות.	☐	☐

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

4

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

דובר

מקצב

חזרה

מטפורה

מחסן מילים:

1. משוררים ומשוררות לקחו חומרים מחיי היומיום והפכו אותם ל_____.
2. שירים עתיקים בנויים על _____, משום שהיא מדגישה את המסר ועוזרת לזכור.
3. מי שמקשיב רק ל_____ מפספס את השכבה העמוקה של השיר.

שם:

גם השירים של היום יספרו עלינו (המשך)

חלק ב' - צלילה

עכשיו צוללים: נבחן את מבנה הטיעון, את מילות הקישור ואת הלשון שבחרה הכותבת.

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

5

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את המשפט שבו הכותבת מנסחת את הטענה המרכזית שלה.
- סמנו בירוק את טענת הנגד, ובכחול את שתי העובדות שבעזרתן הכותבת מפריכה אותה.
- סמנו בקו את החלק שבו הכותבת מודה שיש צדק מסוים בטענת הנגד.

מיון וארגון

צלילה • בין השורות

6

מיינו את המשפטים מן המאמר לפי תפקידם בטיעון. (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	טענה	נימוק / ראיה	טענת נגד	מסקנה
השירים של היום ראויים להיקרא כטקסטים לכל דבר	☐	☐	☐	☐
שירים תמיד היו מראה של זמנם	☐	☐	☐	☐
דימוי קצר כמו "הלב שלי על מצב שקט"	☐	☐	☐	☐
השירים של היום יהיו הזיכרון של מחר	☐	☐	☐	☐
רבים מהשירים העכשוויים רדודים	☐	☐	☐	☐
כל שיר הוא טקסט, ולכן הוא ראוי לקריאה קשובה	☐	☐	☐	☐

קישור מושגים

צלילה • בין השורות

7

מתחו קו בין מילת הקישור לבין תפקידה בטיעון

א. הצגת טענת נגד ודחייתה

●

1. ראשית

●

ב. פתיחת רשימה של נימוקים

●

2. יתרה מזו

●

ג. הסקת מסקנה מן הנאמר

●

3. אמנם... אולם

●

ד. הוספת נימוק חזק יותר

●

4. לפיכך

●

שם:

גם השירים של היום יספרו עלינו (המשך)

8

משמעות ביטוי

צלילה · בין השורות

בפסקה 3 נכתב שהשורה הדמיונית "מתעדת חוויה". מה פירוש הפועל "מתעדת", ומאיזה שורש הוא נגזר?

א. ממציאה; מן השורש עִד־ד

ב. רושמת ושומרת עדות; מן השורש תִּע־ד

ג. מבקרת; מן השורש עִד־ה

מבנה ומטרה

צלילה · בין השורות

9

איזה יחס לוגי מביע הצירוף "יתרה מזו" בפתיחת פסקה 4?

א. ניגוד

ב. סיבה ותוצאה

ג. הוספה והעצמה

מבנה ומטרה

צלילה · בין השורות

10

בסיום המאמר הכותבת פונה לקוראים: "בפעם הבאה שתשמעו...". מהו האמצעי הרטורי, ומה מטרתו?

א. פנייה ישירה לקוראים, כדי לרתום אותם ולהפוך את הטענה לאישית

ב. ציטוט של מומחה, כדי לחזק את אמינות הטענה

ג. שאלה רטורית, כדי להטיל ספק בטענה

מבנה ומטרה

צלילה · בין השורות

11

הסבירו כיצד מבנה הפתיחה (אנקדוטה אישית) ומבנה הסיום (פנייה ישירה לקוראים) תורמים למטרת המאמר. הביאו דוגמה מכל חלק.

מבנה ומטרה

צלילה · בין השורות

12

הכותבת מודה שבטענת הנגד "יש בה מן האמת". הסבירו מדוע הודאה זו מחזקת את הטיעון שלה, והציגו את שתי העובדות שבהן היא מפריכה את טענת הנגד.

שאלות לפי עומק · חט"ע

שם:

גם השירים של היום יספרו עלינו (המשך)

מארגן גרפי

צלילה · בין השורות

13

השלימו את טבלת הטיעון: לכל אחד משלושת הנימוקים במאמר כתבו את הדוגמה שהכותבת מביאה ואת מילת הקישור שפותחת אותו.

נימוק	דוגמה מהטקסט	מילת קישור

חלק ג' - מעמקים

במעמקים תביעו עמדה, תיצרו ותחברו את המאמר לחיים ולשירים שלכם.

העברה למקרה חדש

המעמקים · מעבר לשורות

14

בעזרת נימוקים מהמאמר, מה יואב יכול לחשוב או לענות לחבר? האם כדאי לו לשנות משהו בשיר? נמקו.

מקרה לבחינה: השיר של יואב

יואב כתב שיר לערב השכבה, והפזמון שלו חוזר שלוש פעמים: "אנחנו עוד כאן / גם כשהלילה נגמר". חבר מהכיתה צחק ואמר שזה שיר רדוד, כי הוא "חוזר על אותה שורה". יואב שקל למחוק את השיר.

שם:

גם השירים של היום יספרו עלינו (המשך)

שיח בכיתה

המעמקים · מעבר לשורות

17

מעגל שיח

- סבא של ליה אומר ש"שיר הוא כמו תיק קטן". מה אפשר "לארוז" בתוך שיר שאי אפשר לארוז במזוודה? הביאו דוגמה מהחיים שלכם או מהמשפחה.
- בעברית "שיר" הוא גם שיר מושר וגם שיר ספרותי. האם לדעתכם המנגינה מוסיפה למילים או דווקא מסתירה אותן? נמקו.
- אם משהו יקשיב בעוד חמישים שנה לרשימת ההשמעה של הכיתה שלנו, מה הוא ילמד עלינו ועל התקופה שלנו? אילו מילים, מקומות וטכנולוגיות יופיעו בשירים?
- האם חזרה ופזמון הם סימן לשיר רדוד או כלי שמחזק את המסר? הביאו נימוק אחד מהטקסטים שקראנו ודוגמה (שורה דמיונית) משלכם.

ייצוג חזותי

המעמקים · מעבר לשורות

18

ציירו את הדימוי הדמיוני "הלב שלי על מצב שקט" כפי שאתם מדמיינים אותו, וכתבו מתחת לציור במשפט אחד איזה רגש הדימוי מבטא.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

עוד לא	בערך	בטוח/ה	
			אני יודע/ת לזהות במאמר את הטענה, את הנימוקים ואת טענת הנגד.
			אני מסוגל/ת להסביר את תפקידן של מילות קישור כמו "יתרה מזו" ו"אמנם... אולם".
			אני יודע/ת לנתח בשיר דובר, דימוי ומסר.

כרטיס יציאה

שירים שמספרים: מוזיקה, סיפור ותקופה • חט"ע

שם:

כיתה:

תאריך:

1. נסחו במשפט אחד את הטענה המרכזית של המאמר.

2. איזה נימוק במאמר שכנע אתכם יותר מכולם, ומדוע?

3. כתבו שורת שיר דמיונית שמתעדת רגע מהתקופה שלנו.

כמה נהייתם מהטקסט? 1 2 3 4 5

מה אני לוקח/ת איתי מהטקסט? כתבו או ציירו

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה – חט"ע. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

שאלה	תשובה
1	א. לשכנע שהשירים של היום ראויים לקריאה קשובה כטקסטים
2	ב. לפתוח בתמונה מוחשית ומעוררת עניין שמובילה אל הנושא
3	1. נכון 2. לא נכון 3. נכון 4. לא נכון
5	„אף על פי שיש בה מן האמת...”
6	השירים של היום ראויים להיקרא כטקסטים לכל דבר ← טענה; שירים תמיד היו מראה של זמנם ← נימוק / ראייה; דימוי קצר כמו "הלב שלי על מצב שקט" ← נימוק / ראייה; השירים של היום יהיו הזיכרון של מחר ← נימוק / ראייה; רבים מהשירים העכשוויים רדודים ← טענת נגד; כל שיר הוא טקסט, ולכן הוא ראוי לקריאה קשובה ← מסקנה
7	1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג
8	ב. רושמת ושומרת עדות; מן השורש ת-ע-ד
9	ג. הוספה והעצמה
10	א. פנייה ישירה לקוראים, כדי לרתום אותם ולהפוך את הטענה לאישית

יצרה: רוית ראש בן ישי

לצלול פנימה • שירים שמספרים: מוזיקה, סיפור ותקופה • חוברת תלמיד לחט"ע

